

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

БЕРЕЗЕНЬ 2020 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою
на підставі матеріалів,
зібраних у березні 2020 року

На сайті Кримської правозахисної групи ви можете
ознайомитися з результатами моніторингу ситуації
з реагування на пандемію COVID-19 в Криму:

<https://crimeahrg.org/uk/rezultati-monitoringu-z-reaguvannya-na-pandemiyu-covid-19-u-krimu-6-12-kvitnya-2020-roku/>

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися з щомісячними моніторинговими оглядами Кримської правозахисної групи

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися з тематичними оглядами та статтями Кримської правозахисної групи

ЗМІСТ

1. ВСТУП	2
2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА	3
Заборона тортур	3
Право на свободу та особисту недоторканність.....	3
Обшуки та затримання.....	3
Політично умотивоване кримінальне переслідування	4
«Справа 26 лютого»	4
«Справа кримських мусульман».....	4
«Справа українських диверсантів»	6
Справа Олега Приходька	7
Умови утримання в місцях несвободи.....	7
Свобода думки, совісті та релігії	8
Переслідування «Свідків Єгови».....	8
Свобода висловлювання думки.....	9
Свобода зібрань та об'єднань.....	10
Обмеження свободи зібрань через пандемію COVID-19.....	10
Право власності	11
Свобода пересування	12
Обмеження свободи пересування з боку України	12
через пандемію COVID-19	
Обмеження свободи пересування з боку РФ через пандемію COVID-19.....	12
3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА	14
Конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни	14
Призов осіб, котрі мешкають на окупованій території, до збройних сил	14
держави, що окупує, а також пропаганда служби у збройних силах	

1. ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

ЗАБОРОНА ТОРТУР

25 березня підконтрольний РФ «очільник» Криму Сергій Аксьонов на засідання оперативного штабу з попередження поширення COVID-19 публічно закликав співробітників МВС «відпрацювати усі засоби рукопашного бою» на тих кримчанах, котрі приховують поїздки до інших країн¹. Тобто, де-факто влада закликала МВС застосовувати необґрунтоване, незаконне насильство, що в умовах загальної безкарності співробітників поліції та ФСБ у Криму за використання тортур і жорстокого поводження із затриманими містить загрозу підсилення свавільного ставлення з боку силових структур РФ до місцевих мешканців.

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ

ОБШУКИ ТА ЗАТРИМАННЯ

11 співробітники ФСБ РФ вчинили обшуки в оселях кримських татар Бахчисарая, зокрема й у активістів об'єднання «Кримська солідарність» і їхніх родичів:

- **Амет Сулейманов** — активіст «Кримської солідарності»;
- **Енвер Мустафаєв** і його син **Сейдамет Мустафаєв** — активіст «Кримської солідарності», був відсутній на час здійснення обшуку;
- **Осман Сейтумеров** і його брат **Сейтумер Сейтумеров** — історик;
- **Рустем Сейтмететов**, дядько Османа й Сейтумера Сейтумерових;
- **Айдер Сулейманов**, брат Амета Сулейманова. На час обшуку в будинку нікого не було. Адвокат Н. Шейхамбетов повідомив, що співробітники ФСБ РФ зайшли до помешкання не в присутності господарів;
- **Зеніє Сейтмететова** та її син **Сейтумер Сейтумеров** — колишній активіст «Кримської солідарності», з 2018 р. мешкає у Києві і працює журналістом.

Також обшук було вчинено у крамниці «МТС», де працював Амет Сулейманов.

Після обшуків ФСБ РФ затримала чотирьох осіб: це **Амет Сулейманов**, **Сейтумер Сейтумеров** (історик), **Осман Сейтумеров** і **Рустем Сейтмететов**. Їм було висунуто звинувачення за ч. 2 ст. 205.5 КК РФ (*участь у терористичній організації*) за нібито приналежність до «Хізб ут-Тахрір». Сейтумер Сейтумеров (журналіст), котрий перебуває в Києві, за версією ФСБ РФ, є «організатором», його звинувачують за ч. 1 ст. 205.5 КК РФ (*організація діяльності терористичної організації*).

66-річного **Енвера Мустафаєва** співробітники ФСБ РФ після обшуку доправили до управління ФСБ РФ у Сімферополі на допит, після чого його відпустили. Його допитували про його сина — активіста «Кримської солідарності» Сейдамета Мустафаєва².

¹ <https://www.facebook.com/crimeaarg/videos/548049199155775/>

² https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1078157602551695?_tn_ =K-R

16 березня у селі Ларіно Джанкойського району ФСБ РФ вчинили обшук у будинку **Едіє Курталієвої** за підозрою до її сина — **Османа Курталієва** — щодо його участі у батальйоні ім. Номана Челебіджіхана. В обшуку брало участь 9 осіб. Едіє Курталієва повідомила, що у кількох кімнатах обшук відбувався без її участі. Сам Осман Курталієв, за словами матері, в Криму не мешкає³.

ПОЛІТИЧНО УМОТИВОВАНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

Станом на кінець березня **92 особи** позбавлені волі у рамках політично умотивованого чи релігійного кримінального переслідування. Повний список опубліковано на сайті КППГ.⁴

«СПРАВА 26 ЛЮТОГО»

23 березня слідчий комітет РФ повідомив, що порушив кримінальну справу щодо голови Меджлісу кримськотатарського народу **Рефата Чубарова**. Його звинувачують за ч. 1 ст. 212 КК РФ (*організація масових заворушень, супроводжуваних насильством*) як «організатора» одного з мітингів 26 лютого 2014 р. біля будівлі Верховної Ради АР Крим в Сімферополі⁵. За цією статтею передбачено покарання у формі позбавлення волі на термін від восьми до п'ятнадцяти років.

У рамках «справи 26 лютого» раніше були затримані й позбавлені волі 7 осіб, було ухвалено 8 вироків щодо кримських татар. Фігурантів справи звинувачували в участі у мітингу, що відбувався 26 лютого 2014 року біля будівлі Верховної Ради АР Крим у Сімферополі. Мітинг стався до незаконної анексії та фактичного поширення юрисдикції РФ на територію півострова. Таке переслідування є застосуванням ретроспективного законодавства. 26 лютого 2014 року біля Верховної Ради відбувався також мітинг партії «Русское единство» з проросійськими гаслами. Переслідування лише учасників проукраїнського мітингу й порушення фундаментальних прав людини засвідчують, що ця справа є політично вмотивованою та порушена з метою переслідування тих, хто виступав проти окупації Криму.

«СПРАВА КРИМСЬКИХ МУСУЛЬМАН»

Фігурантів цієї справи звинувачують у причетності до мусульманських релігійних організацій або пропаганді діяльності організацій, що в РФ визнані терористичними чи екстремістськими, проте не є такими за законодавством України.

У березні загальна кількість мешканців Криму, позбавлених волі у «справі кримських мусульман», — **65 осіб**. Ще 4 особи обмежені у пересуванні. 3 перебувають під наглядом і не в змозі залишити окуповану територію, 1 — під домашнім арештом.

³ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1082407598793362>

⁴ <https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2020/04/lisheyniya-svobody-mart-2020.pdf>

⁵ «Головне слідче управління слідчого комітету РФ по Республіці Крим і місту Севастополю» / У Республіці Крим порушено кримінальну справу щодо голови екстремістської організації «Меджліс» Рефата Чубарова, котрий підозрюється в організації масових безпорядків <https://crim.sledcom.ru/news/item/1451198/>

З березня судді «Верховного суду Республіки Крим» («ВС РК») Олена Данилова і Олена Спасьонова залишили чинним рішення про утримання під вартою **Енвера Аметова, Сервера Газієва, Шабана Умерова, Біяла Аділова, Тофіка Абдулгасієва й Рустема Шейхалієва** до 15 березня 2020 р.⁶

За час з 10 до 12 березня 24 фігурантам «справи кримських мусульман», котрих затримали у березні 2019 року («2^а сімферопольська група»), продовжили терміни утримання під вартою до 27 березня. Такий короткий термін продовження обумовлений тим, що районні суди в РФ не в змозі продовжувати термін перебування під вартою на загальний термін більше року. Ця норма застосовується і в «судах» Криму. Рішення щодо продовження термінів ухвалили такі суди:

- 10 березня: **Асан Яніков, Іззет Абдуллаєв, Акім Бекіров, Алім Кариімов, Сейтвелі Сейтабдієв, Асан Яніков** — Кіровський районний суд Ростова-на-Дону⁷.
- 10 березня: **Сейран Муртаза** — Таганрозький міський суд⁸.
- 11 березня: **Меджіт Абдурахманов, Осман Аріфмететов, Рустем Шейхалієв**, «Київський районний суд Сімферополя», «судді» Михайло Білоусов, Андрій Долгополов⁹.
- 11 березня: **Джеміль Гафаров, Тофік Абдулгасієв, Руслан Сулейманов**; «Київський районний суд Сімферополя», «суддя» Антон Цикуренко¹⁰.
- 11 березня: **Владлен Абдулнадіров, Сервет Газієв, Рустем Сейтхалілов** — «Київський районний суд Сімферополя», «суддя» Денис Діденко¹¹.
- 11 березня: **Ерфан Османов** — Жовтневий районний суд Ростова-на-Дону¹².
- 12 березня: **Біял Аділов, Енвер Аметов, Яшар Муєдінов, Шабан Умеров** — «Київський районний суд Сімферополя», «суддя» Валентина Камініна¹³.
- 13 березня судді «ВС РК» Едуард Білоусов і Галина Редько залишили чинним рішення про утримання під вартою **Османа Аріфмететова, Ремзі Бекірова, Раїма Айвазова, Різи Ізетова, Яшара Муєдінова**¹⁴.
- 23 березня судді «ВС РК» Сергій Погребняк і Віктор Васильєв продовжили терміни утримання під вартою **Тофіку Абдулгасієву, Біялу Аділову, Осману Аріфмететову, Фарходу Базарову, Джемілю Гафарову, Рустему Сейтхалілову**¹⁵ до 15 червня 2020 р.¹⁶
- 24 березня судді «ВС РК» Нана Петюшева, Алла Хіневич, Віктор Зіньков і Олексій Козирєв продовжили терміни утримання під вартою **Рустему Шейхалієву, Різи Ізетову**,

⁶ «ВС РК» / Список справ, призначених до слухання на 03.03.2020. Справи № 22К-671/2020, 22К-675/2020 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=03.03.2020

⁷ <https://www.facebook.com/watch/?v=236792287476522>

⁸ <https://www.facebook.com/watch/?v=151409012695259>

⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1078423475858441>

¹⁰ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1078546815846107>

¹¹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1078449079189214>

¹² <https://www.facebook.com/watch/?v=216856199514452>

¹³ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1079041255796663>

¹⁴ «ВС РК» / Список справ, призначених до слухання на 13.03.2020. Справи № 22К-762/2020, 22К-770/2020 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=13.03.2020

¹⁵ «ВС РК» / Список справ, призначених до слухання на 23.03.2020. Справи № 3/2-27/2020, 3/2-28/2020, 3/2-29/2020, 3/2-32/2020, 3/2-33/2020, 3/2-36/2020 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&H_date=23.03.2020

¹⁶ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/photos/a.416800078687454/1088219608212161>

Сервету Газієву, Яшару Муєдінову, Шабану Умерову, Меджіту Абдурахманову, Енверу Аметову, Раїму Айвазову, Владлену Абдулкадірову й Ремзі Бекірову¹⁷ до 15 червня 2020 р.¹⁸

- 24 березня Ростовський обласний суд продовжив терміни утримання під вартою **Руслану Сулейманову, Асану Янікову, Сейрану Муртазі, Іззету Абдуллаєву, Ерфану Османову, Сейтвелі Сейтабдієву, Аліму Карімову, Акіму Бекірову** до 14 червня 2020 р.¹⁹
- 11 березня у рамках нової кримінальної справи за ст. 205.5 КК РФ ФСБ РФ вчинила у Бахчисараї масові обшуки в активістів об'єднання «Кримська солідарність» і мусульман. Після обшуків було затримано **Амета Сулейманова, Сейтумера Сейтумерова, Осман Сейтумерова й Рустема Сейтмететова** (детальніше у розділі «Обшуки й затримання»).
- 12 березня судді «Київського районного суду Сімферополя» Михайло Білоусов, Денис Діденко, Антон Цикуренко обрали **Рустему Сейтмететову, Осману й Сейтумеру Сейтумеровим** запобіжний захід у формі утримання під вартою до 10 травня 2020 року. Суддя Андрій Долгополов врахував, що стан здоров'я **Амета Сулейманова** не дозволяє йому перебувати у місцях неволі та обрав йому запобіжний захід у формі домашнього арешту до 15 травня 2020 року²⁰.
- 25 березня суддя «Київського районного суду Сімферополя» продовжив терміни утримання під вартою **Айдеру Джеппарову, Різі Омерову й Енверу Омерову** до 5 травня 2020 р.²¹
- 31 березня **Ферат Сайфуллаєв** вийшов з колонії після повного відбування 5-річного терміну позбавлення волі²². Він був затриманий 5 квітня 2015 р., обвинувальний вирок було ухвалено 7 вересня 2016 р.

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

На кінець березня в ув'язненні перебуває **13 осіб**²³, котрих ФСБ РФ під час затримання звинуватила «у підготовці диверсій, зберіганні зброї та шпигунстві». У цих справах зафіксовано незаконні методи ведення слідства й застосування тортур для отримання свідчень зізнання, порушення презумпції невинуватості, поширення ФСБ РФ через російські ЗМІ «відео» зізнання.

3 березня суддя «Ялтинського міського суду» Сергій Смирнов виніс рішення про розміщення **Юнуса Машаріпова** у психіатричну лікарню на примусове лікування. Адвокат О. Ладин повідомив КПГ, що примусове лікування — це дійсно безтерміновий захід, тому що передбачає, що медична комісія кожні 6 місяців буде ухвалювати рішення про продовження чи припинення примусового лікування.

¹⁷ «ВС РК» / Список справ, призначених до слухання ю на 24.03.2020. Справи № 3/2-20/2020, 3/2-21/2020 3/2-22/2020, 3/2-23/2020, 3/2-24/2020, 3/2-25/2020, 3/2-26/2020, 3/2-31/2020, 3/2-34/2020, 3/2-35/2020 https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srn_num=1&H_date=24.03.2020

¹⁸ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1089256378108484>

¹⁹ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/photos/a.416800078687454/1089225941444861>

²⁰ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1079227632444692>

²¹ https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1089897751377680?_tn_=-R

²² <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1094830557551066>

²³ <https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2020/04/lisheniya-svobody-mart-2020.pdf>

13 березня суддя Лефортивського міського суду Маргарита Котова продовжила українському активістові Іванові Яцкіну термін утримання під вартою до 16 червня 2020 р.²⁴

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ЗВИНУВАЧЕННЯМ У УЧАСТІ У БАТАЛЬЙОНІ ІМЕНІ Н. ЧЕЛЕБІДЖІХАНА

На кінець травня за звинуваченням в участі у батальйоні імені Н. Челебіджіхана позбавлені волі **5 осіб**. Формальним приводом переслідування обвинувачуваних в Криму за ч. 2 ст. 208 КК РФ є те, що вони не з'явилися добровільно до силових структур РФ і не заявили про свою участь у «Кримськотатарському добровольчому батальйоні ім. Номана Челебіджіхана». Заявленим слідством доказом діяльності батальйону проти інтересів РФ є інформація зі ЗМІ, що метою створення батальйону була деокупація Криму.

16 березня співробітники ФСБ РФ вчинили обшук у селі Ларіно. Оголошеною метою обшуку був пошук доказів участі **Османа Курталієва** у цьому батальйоні (*детальніше у розділі «Обшуки й затримання»*).

СПРАВА ОЛЕГА ПРИХОДЬКА

Адвокат Назім Шейхмамбетов повідомив, що 27 українському активістові **Олегу Приходьку** було продовжено термін утримання під вартою до 15 вересня 2020 р. Попереднє слідство у справі завершено й передано до Південного окружного військового суду (Ростов-на-Дону, РФ)²⁵. Донька Олега Приходька повідомила КПГ, що 30 березня його етапували з Криму до РФ.

УМОВИ УТРИМАННЯ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

4 березня Ілля Каверніков, повідомив, що у його батька, фігуранта «справи українських диверсантів» **Володимира Дудки**, медики діагностували виразку дванадцятипалої кишки й коросту. З 3 березня він перебуває у медичному блоці ВК-11 Ставропольського краю²⁶.

²⁴ <https://www.facebook.com/100001662173833/posts/2909643739101003/>

²⁵ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/photos/a.416800078687454/1094287040938751/>

²⁶ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=804566393357969&id=100014138475175

СВОБОДА ДУМКИ, СОВІСТІ ТА РЕЛІГІЇ

2 березня «мировий суддя» Сімферополя Олена Клепова ухвалила оштрафувати на суму у 5000 рублів імама **Расіма Дервішева** за проведення проповіді та намазу²⁷.

4 березня «мировий суддя» Севастополя Уляна Григор'єва ухвалила постанову про штраф у розмірі 30000 рублів щодо релігійної організації **Церква Євангельських християн «Світло Воскресіння»**. Підставою для покарання за ч. 3 ст. 5.26 КпАП РФ послужила відсутність на сайті організації її повного найменування. На сайті було зазначено «Світло Воскресіння. Севастопольська Біблійна церква», а повна юридична назва релігійної організації у російському реєстрі — Севастопольська місцева релігійна організація Церква Євангельських християн «Світло Воскресіння»²⁸.

11 березня «мировий суддя» Євпаторії Аліме Аметова ухвалила оштрафувати не менше ніж на 5000 рублів Віктора Віленського — рабина **Єврейської Месіанської громади Криму** за ч. 4 ст. 5.26 КпАП РФ. Рабин опублікував в одній з газет Севастополя запрошення на богослужіння. Приводом для адміністративної справи стало те, що Єврейська Месіанська громада Криму зареєстрована в Євпаторії, а не в Севастополі²⁹.

Крім вищевикладених фактів, КПГ зафіксувала також 3 слухання за ст. 5.26 КпАП у «мирових судах» Криму. Всього за період окупації КПГ зафіксувала **78 адміністративних проваджень** щодо релігійних організацій та їхніх членів за ст. 5.26 КпАП РФ (*Порушення законодавства про свободу совісті, свободу віросповідання та релігійні об'єднання*). У рамках цих виробництв ухвалено постанов про штрафи на суму не менше **905 500 рублів**.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ «СВІДКІВ ЄГОВИ»

Влада РФ визнали релігійну організацію «Свідки Єгови» екстремістською організацією. За законодавством України, діяльність «Свідків Єгови» не заборонена й не є екстремістською. У порушення норм міжнародного гуманітарного права РФ поширила дію норм про переслідування членів організації «Свідки Єгови» на територію окупованого Криму.

5 березня суддя «Джанкойського районного суду» Марія Єрмак засудила члена «Свідків Єгови» **Сергія Філатова** до 6 років позбавлення волі в колонії загального режиму за ч. 1 ст. 282.2 КК РФ (*організація діяльності екстремістської організації*)³⁰.

5 березня суддя «Ялтинського міського суду» Володимир Романенко засудив мешканця Ялти **Артема Герасимова** до штрафу в розмірі 400 000 рублів за ч. 1 ст. 282.2 КК РФ за членство в організації «Свідки Єгови»³¹.

²⁷ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/photos/a.416800078687454/1071804816520307>

²⁸ «Мирові судді Севастополя» / Справа № 5-0092/13/2020 <http://mirsud.sev.gov.ru/officework/dectextsas/?id=283866>

²⁹ «Мирові судді Республіки Крим» / Справа № 05-0088/40/2020 <http://mirsud82.rk.gov.ru/officework/dectextsas/?id=1379403>

³⁰ КПГ / Фігуранта справи «Свідки Єгови» С. Філатова в Криму засудили до 6 років позбавлення волі <https://crimeahrg.org/ru/figurantu-dela-svidetelej-iegovy-filatova-v-krymu-prigovorili-k-6-godam-lisheniya-svobody>

³¹ КПГ / Фігуранта ялтинської справи «Свідків Єгови» А. Герасимова засудили до штрафу 400 тисяч рублів <https://crimeahrg.org/ru/figuranta-yaltinskogo-dela-svidetelej-iegovy-a-gerasimova-prigovorili-k-shtrafu-400-tysyach-rublej>

СВОБОДА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМКИ

Моніторинг радіомовлення в FM-діапазоні, проведений КПГ в березні, засвідчив, що мовлення українських радіостанцій в 10 населених пунктах північного Криму цілком блокується російськими FM-станціями. Ще в 9 населених пунктах сигнал українських станцій заблокований частково³².

Моніторинг КПГ, проведений в лютому-березні, зафіксував, що в Криму 10 провайдерів у 9 населених пунктах цілком блокують 20 українських інформаційних сайтів і 2 соціальні мережі. Ці ж провайдери блокують сайти Меджлісу кримськотатарського народу, Хізб ут-Тахрір і Свідків Єгови. Крім того, як мінімум 3 українських інформаційних сайти у цих провайдерів доступні частково.³³

³² КПГ / В Армянську повністю заглушили віщання українських FM-станцій <https://crimeahrg.org/ru/v-armyanske-polnostyu-zaglushili-veshhanie-ukrainskih-fm-stancij/>

³³ <https://crimeahrg.org/ru/v-krymu-10-provajderov-polnostyu-blokiruyut-25-sajtov/>

СВОБОДА ЗІБРАНЬ ТА ОБ'ЄДНАНЬ

9 березня в Сімферополі співробітники МВС РФ заборонили співати гімн України місцевим мешканцям, котрі зібралися біля пам'ятника Тарасу Шевченку. Кілька жінок з українською символікою почали тихо співати гімн України. Після цього до них негайно підійшли два співробітники поліції з питанням «чи є у них офіційний дозвіл на проведення акції», попередивши про відповідальність за «провокацію». Люди змушені були припинити спів³⁴.

26 березня об'єднання «Кримська солідарність» повідомило про те, що співробітники МВС РФ в Нижньогірському районі вручили десяти кримським татарам попередження про неприпустимість участі в несанкціонованих масових заходах у період з 1 по 5 травня 2020 року³⁵. Один з них, Ахмаджан Кадиров, опублікував відео вручення застереження³⁶. У Білогірському районі аналогічне попередження було передано 26 березня активісту Абдурешиту Джеппарову³⁷, а 27 березня співробітники поліції зачитали попередження матері координатора «Кримської солідарності» **Мустафи Сейдалієва**, оскільки він сам був відсутній³⁸.

ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ ЗІБРАНЬ ЧЕРЕЗ ПАНДЕМІЮ COVID-19

17 березня «глава Республіки Крим» Сергій Аксьонов опублікував Наказ №63-У, за яким з 17 березня 2020 року до особливого розпорядження в Криму запроваджується режим «підвищеної готовності». Це передбачає й заборону проведення масових заходів³⁹.

25 березня «губернатор Севастополя» Михайло Развожаєв опублікував Наказ № 14-УГ, за яким на території Севастополя до 12 квітня заборонено проведення масових заходів⁴⁰.

³⁴ Крим.Реалії / День народження Кобзаря в Україні: російська поліція заборонила співати гімн України (+світлини) <https://ru.krymr.com/a/news-krym-simferopol-pamjatnik-shevchenko-zapret-policii-pet-gimn-ukrainy/30477621.html>

³⁵ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/posts/1090879721279483>

³⁶ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/videos/812162729274305/>

³⁷ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1328071757393310&id=100005714940800

³⁸ <https://www.facebook.com/crimeansolidarity/photos/a.416800078687454/1092345424466246/>

³⁹ «Уряд Республіки Крим» / Наказ Глави Республіки Крим від 17 березня 2020 року № 63-У <https://rk.gov.ru/document/show/20571>

⁴⁰ «Уряд Севастополя» / Наказ губернатора міста Севастополя від 25.03.2020 № 16-УГ <https://sev.gov.ru/docs/257/101998/>

ПРАВО ВЛАСНОСТІ

20 березня президент РФ підписав наказ № 201⁴¹. За документом, іноземці не мають права володіти землею в містах і районах Криму, що мають берегову лінію. Ця заборона поширюється і на громадян України, тобто, у розумінні російської влади, на тих, хто не отримав російський паспорт в Криму.

Позбавлення права власності громадян України на окупованій території порушує ст. 53 Женевської конвенції IV, ст. 46 Гаазької Конвенції «Про закони й звичаї сухопутної війни», а також інші міжнародні документи у сфері захисту прав людини. Відповідно до тексту указу, правом власності можуть володіти лише ті мешканці Криму, котрі мають паспорти громадян РФ (видані в Криму у порушення міжнародних норм і законодавства України). Таким чином, це розпорядження президента РФ дискримінує кримчан за ознакою наявності чи відсутності документів РФ. Також це є ще одним засобом примусу мешканців Криму до отримання паспорта громадянина РФ.

⁴¹ <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202003200021>

СВОБОДА ПЕРЕСУВАННЯ

ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ ПЕРЕСУВАННЯ З БОКУ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПАНДЕМІЮ COVID-19

17 березня було опубліковано розпорядження Кабінету Міністрів України № 291-р від 14 березня 2020 р.,⁴² за яким тимчасово припиняється з 00 год. 00 хв. 16 березня до 3 квітня робота українських КПВВ з Кримом. Громадяни України та їхні родини з реєстрацією місця проживання в Криму спроможні лише в'їхати на півострів, а виїзд для них заборонено. Громадяни України з реєстрацією місця проживання за межами Криму в змозі лише виїхати з півострова, проте їм заборонено в'їжджати до Криму в цей час.

Це розпорядження КМУ було опубліковано 17 березня, коли обмеження в'їзду/виїзду вже набули чинності, таким чином, люди, на котрих поширюються заборони в'їзду/виїзду, не були поставлені до відома щодо нових обмежень, щоб встигнути повернутися до Криму або виїхати з півострова. Також обмеження за ознакою реєстрації місця проживання («прописки») не брали до віdomу багатьох інших обставин, через які людям необхідно перетнути КПВВ (*лікування, політично умотивоване переслідування, смерть близьких родичів тощо*). У зв'язку з цим правозахисні організації України звернулися до українського уряду з метою змінити постанову⁴³.

18 березня до розпоряджень КМУ було внесено зміни,⁴⁴ що дозволяють виїхати/в'їхати з/до Криму громадянам України за умови наявності підстав гуманітарного сенсу (*незалежно від реєстрації місця проживання*). Рішення щодо пропуску через КПВВ на таких підставах ухвалює голова Державної прикордонної служби України.

25 березня уряд України продовжив термін дії обмежень на перетин КПВВ з Кримом до 24 квітня⁴⁵.

ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ ПЕРЕСУВАННЯ З БОКУ РФ ЧЕРЕЗ ПАНДЕМІЮ COVID-19

ФСБ РФ 18 березня до 1 травня тимчасово обмежила в'їзд до Криму іноземних громадян й осіб без громадянства за розпорядженням уряду РФ № 635-р від 16 березня 2020 року.⁴⁶ Таким чином, усім громадянам України, котрі не мають російських паспортів, незаконно виданих у Криму, заборонено в'їзд на півострів через російські КПВВ. Це розпорядження було опубліковано 16 березня, тобто, люди, на котрих поширюється заборона в'їзду, мали менше двох днів, щоб дізнатися про це й встигнути в'їхати до Криму.

⁴² https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-timchasove-privinennya-roboti-kontrolnih-punktiv-vyizdu-na-timchasovo-okupovanu-teritoriyu-avtonomnoyi-respubliki-krim-i-m-sevastopolya-291140320?fbclid=IwAR1MOJquJfy0_FF56lmLkdErffQmE0srqvlNj3atsE3LOffnmymPCdcuiZ4

⁴³ КПГ / Заява громадських організацій з приводу введення обмежень перетину адмінкордону з окупованими територіями України з метою протидії розповсюдженню коронавірусу <https://crimeahrg.org/uk/zayava-pravozahisnikiv-z-privodu-vvedennya-obmezhen-peretinu-admin-kordonu-z-okupovanimi-teritoriyami-ukra%20ni-z-metoyu-protidi%20ni-z-rozpovs-yudzhennya-koronavirusa/>

⁴⁴ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmini-do-rozporyadzhennya-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-14-bereznya-2020-r-291-319180320>

⁴⁵ Постанова КМУ № 239 від 25 березня 2020 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/239-2020-%D0%BF>

⁴⁶ <http://static.government.ru/media/files/wwGGarWzAuGcDRw4OFHBfklNxcD0ZPu.pdf>

25 березня уряд РФ насадив зміни, відповідно до яких дозволено в'їзд до Криму іноземцям й особам без громадянства, у котрих там мешкають близькі родичі.⁴⁷

27 березня розпорядженням РФ запровадила нові обмеження на виїзд з РФ і Криму, заклавши з 30 березня пересування через КПВВ навіть для тих, хто має паспорти громадян РФ. Виключеннями є, наприклад, пересування «громадян РФ, котрі постійно мешкають на територіях окремих районів Донецької та Луганської областей України» або випадки смерті близького родича.⁴⁸

⁴⁷ https://www.garant.ru/hotlaw/federal/1333828/?fbclid=IwAR0-OHs_xHR9LFQ_bcxKpXIRFWFuapDEkLnl1XQkIMhhXmIGkSbQTHYsHH8

⁴⁸ http://static.government.ru/media/files/uPySAqzA9AV39jD1h71za3OR9eslxIDj.pdf?fbclid=IwAR3gsdC2Kfb6310s7ql4_WBRTW2xsZRpSTyzZmFP05RcjSBcNcC9FIAUDLs

3. ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

КОНВЕНЦІЯ (IV) ПРО ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

ПРИЗОВ ОСІБ, КОТРИ МЕШКАЮТЬ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ, ДО ЗБРОЙНИХ СИЛ ДЕРЖАВИ, ЩО ОКУПУЄ, А ТАКОЖ ПРОПАГАНДА СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ

КПГ в березні зафіксувала 2 нові кримінальні справи щодо мешканців Криму за ухилення від служби в збройних силах РФ: у «Ленінському районному суді Севастополя»⁴⁹ та «Кіровському районному суді»⁵⁰. Усього на кінець березня КПГ зафіксувала **93 кримінальні справи за ухилення від служби в ЗС РФ**, що передані на розгляд до «судів» Криму. За 88-ма з них уже ухвалено вироки, ще 5 перебувають на стадії розгляду.

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координаторка Кримської правозахисної групи;

Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.

⁴⁹ «Ленінський районний суд Севастополя» / Справа 1-137/2020 <https://leninskiy--sev.sudrf.ru>

⁵⁰ «Кіровський районний суд» / Справа 1-50/2020 https://kirovskiy--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&sr_num=1&H_date=25.03.2020